

“kime susuyorlar acaba?”

boralioğlu diğer yapıtlarında olduğu gibi bu kitabında da âdeta fısıldayarak, çok alt perdeden bir masal anlatır gibi, kavuşulamamış bir aşk hikâyesi anlatıyor. çağdaş modern bir romanın tüm unsurlarını barındıran romanı merakla ve heyecanla okunuyor.

sevgili gaye boralioğlu’nu, ben de herkes gibi ismen biliyor, yazılarından söyleşilerinden kendisini tanıyordum. istanbul’da bulunduğum dönemlerde, gezi direnişi başta olmak üzere çeşitli olay ve etkinliklerde de zaman zaman görüyordum.

“**dünyadan aşağı**” adlı romanı yayınlandığı zaman, romana dair okuduğum bazı yazılar nedeniyle romanı merak ettim ve aldım. onun bir kitabını ilk kez okuyuşumdu. o dönemde yaşadığım dereköy’de 08/04/2019 tarihinde bu kitabını okuyup bitirdim ve okuma notlarıma kitaba dair şunları yazdım:

*“sevgili gaye boralioğlu ’nun bu kitabı, okuduğum ilk gaye boralioğlu kitabıydı. bu romanda bildiğimiz, yaşadığımız, ya da tanık olduğumuz bir hikâyeyi ve onun yine hepimize benzeyen aktörlerini anlatıyor. ölüm ve cehennem korkusuyla kıvranan bir adam **hilmi aydın** bunun nedenlerini, yani suç ve günâhlarını sorguluyor ve sonunda kesilen cezadan nasıl kurtulacağını düşünüyor ve bunun için çabalıyor...*

sevgili boralioğlu herkesin ölümünün ve cehenneminin kendi içinde olduğunu çok güzel anlatmış...

okunmalı bence... ”

yaklaşık iki yıl sonra farklı öykülerini bir araya getirdiği “**alâmetler kitabı**”nı da yayınlandığından haberim olur olmaz yine aldım ve hemen okudum. çok güzel ve çarpıcı hikâyelerin olduğu bir kitaptı bu da. bitirdiğim zaman, kitap okuma notlarıma bu defa da şunları yazmıştım:

“boralioğlu ’nun okuduğum ikinci kitabı, içinde güncel öyküler de, fantastik öyküler de var. duyarlı ve naif bir kadın sesi duyuluyor. oradaki insanların hepsinin çeşitli dertleri var. bunlar aslında bu ülkede, belki de bu dünyada yaşayan pek çok insanın dertleriyle aynı.

boralioğlu bunlara dair önemli noktaları yine bağırmadan ahkâm kesmeden, söylemek, herkese duyurmak ve böylelikle zamana, güne bir not koyma hevesinde.

çok beğendim! (13/05/2021)”

bu kitabın içindeki iki öykü, en baştaki “**barınak**” ve dördüncü öykü olan “**eşyanın tarihi**” ise özellikle beğendiğim ve aklımda kalan öyküler oldu. hikâyelerin hepsi bence usta işiydi, benzer şeyleri yapmaya ve yazmaya çalışan biri olarak onları dikkâtle ve biraz da öğrenme amaçlı olarak okumuş ve her birinin ardına küçük ve kısa değerlendirme notları yazmıştım.

2025 bitmeden de iletişim yayınları’nın her cuma gönderdiği, yeni kitaplar bülteninin içinde “**her şey normalmiş gibi**”den haberdar oldum. artık izmir’deydim ve kendisiyle şahsen tanışmasak da yakın kitabevi’ndeki bazı kitap konuşmalarında rastlaşıyor ve selâmlaşıyorduk. yazdıklarını düzenli okumaya kararlı birisi olarak bu son kitabını da hemen edindim ve okudum. bu defa kitaba dair yine okuma notlarıma yazdıklarımın bir bölümünü, bluesky platformunun izleyicisi olarak kendisine gönderdim. o notun bütünü şöyleydi:

*“**neden okudum:** yazarını tanıyor ve yazdıklarını da hemen bulup okuyorum. bu romanının da yeni yayınlandığını öğrenince almıştım, anlattıklarını merak ettiğim için de hemen*

okudum.

ne anlatıyor: istanbul’da büyümüş hukuk fakültesini bitirip avukat olmuş ama hiç avukatlık yapmamış bir genç insanla, bir arkadaş grubu içinde tanıştığı diyarbakırlı genç bir kadının yaşadıkları aşklarını ve bitmiş olsa da sonraki ilişkilerini anlatan, bunu yaparken arka planda türkiye’nin bir dönemini ve güncel yaşamını, insanların dertlerini, eğilim ve alışkanlıklarını da ortaya koyan duyarlı, gerçekçi, içten ve yer yer ironik bir anlatıya sahip bir roman.

içerik ve biçim değerlendirmesi: borahioğlu diğer yapıtlarında olduğu gibi bu kitabında da âdeta fısıldayarak çok alt perdeden bir masal anlatır gibi bir kavuşulamamış aşk hikâyesi anlatıyor. çağdaş modern bir romanın tüm unsurlarını barındıran bu romanı keyifle, merakla ve heyecanla okudum.

okunması öneriliyor mu, neden?: çağdaş edebiyat ve özellikle yazar kadınların yapıtlarını okumayı sevenlere öneririm. (27.12.2025)

ona yolladığım mesajımda kendisine kitapla ilgili daha ayrıntılı bir yazı yazacağımdan da söz etmiştim. işte bu yazı da o vaadin bir sonucudur. çünkü romanı okurken birden gelen bir esinle, başına bir de ithâf ekleyerek **“bana mı susuyorlar?”** başlıklı bir de şiir kaleme almıştım, en azından onu paylaşırım diye düşünmüştüm:

“bana mı susuyorlar?”

*sevgili gaye borahioğlu’na
‘her şey normalmiş gibi’*

sana da susuyorlar mı
bana hep susuyorlar!
herbirimiz kendi dilimizde susuyoruz aslında

saçlarımın renginden belki de
tenimin beyazlığı, kılık kıyafetim
onlardan çok farklıyım
o yüzden susuyorlar, susuyoruz!

ama zaten anlamıyorum ki ne diyorlar?
biliyorum bana demiyorlar
o zaman neden susuyorlar
belki de ben de susuyorum ondan

susuyoruz hepimiz
korkuyorum hem de çok
şimdi daha çok korkuyorum
çünkü bu suskunluk öldürecek hepimizi
bitirecek belki de
susuyoruz yine

incecik bir çocuk sesi
bir türkü söylüyor.
sözlerini anlamıyorum
ama seviniyorum
göğsümün içinde sanki
bir kuş pır pır ediyor
ısılıkla ezgisini çalışıyorum
duyuyorlar ışığımı bana bakıyorlar
sonra konuşmaya başlıyorlar
birbirleriyle ve benimle

susmuyorlar susmuyoruz
konuşuyoruz durmadan
dilimiz damağımız kuruyor
bir bardak su istiyoruz
içimizi soğutacak yanan ateşe karşı
içiyoruz içiyoruz içiyoruz
bitmiyor susuzluğumuz suskunluğumuz
her birimiz kendi dilimizde susuyoruz
hâlâ susuyoruz, barışa, aşka, konuşmaya

29.12.2025

suskunluk ve susmak

kitapta anlatılan iki kahramandan biri olan **arda**, eski sevgilisinin izini bulmak için onun şehrine, bir aralar sıkça gittiğim, epeydir gidemediğim, kâdim **diyarbakır**’a gidiyor ve onun kuçelerini geziyor, dudağı yarık bir *‘kiro’* yla birlikte. sonra 98. sayfasında benim de kimi diyarbakır ziyaretlerimde sıkça yaşadığım ve yukarıda yazdığım şiire neden olan bir olayı anlatıyor borahioğlu:

“sokağa attığım her adım sinirlerimi daha çok geriyor. her köşe başından bir polis çıkacak, bir cemse dolusu asker geçecek, çılgınlık duyacağım diye bekliyorum, hiçbiri olmuyor ama benim gerginliğim geçmiyor. köşe başında iki adam fısır fısır konuşuyorlar, kürtçe, anlamıyorum, yanlarından geçerken susuyorlar: bana mı susuyorlar?”

herkesin kuşkusuz susma hakkı vardır. susulması gereken yerde susmak bir ödevdir, öte yandan. ama bazen de susulmaması, konuşulması, bir şeyler söylenmesi gereken ânlar, zamanlar vardır. o zaman da konuşulmalı, bir şeyler söylenmeli, *‘mevzûya dahil olunmalıdır*.

bazen de herhangi bir nedenle susmak dayatılır insana. tersini yapmak mümkün olmaz, onun için susar insan. o zaman da elbette susulmalıdır. diyardakırlılar, ne zaman konuşulacağını, ne zaman susulacağını iyi bilir. bazen de susturur susulması gereken yerde konuşanı. bunları o gidiş gelişlerimde çokça yaşamışım ve iyi bilirim.

sanırım bu yüzden boralıoğlu’nun anlattığı hikâyenin temel izleklerinden birisi bu susma ve suskunluk hâli. romanın içinde yazılanlardan arda’nın çokça ve sıkça sustuğunu biliyoruz. eski sevgilisi lora’nın da. birbirlerine sustuklarını biliyoruz.

belki de bütün susanlar gibi başka yollarla, başka yöntemlerle konuşmak gerekiyor. özellikle de dil farkları, sınıf farkları, aidiyet ve gelecek farkları olanların gerçekten ve doğru konuşmaları için başka bir dil bulmaları gerekiyor. hele hele aralarında çatışmaları, savaşları ve farklılıklardan kaynaklanan olumsuzlukları varsa ve bunları gerçekten bitirmek istiyorlarsa.

yeni ve farklı bir dili ve üslubu bulmak bu noktada bence çok önemli.

arda roman boyunca bu suskunluk anlarında kimi çözümler buluyor, bu dile yönelik olarak kimi küçük buluşlar yapıyor. lora da öyle. bazen baba özlemi örneğin ortak dilin bulunması bakımından bir gerekçe oluyor. bazen içkiden ve içmekten hoşlanmak bu dilin kurulmasının tetikleyicisi oluyor. bazen de sıcak sorun, dert, varlık yokluk meselesi bunun dürtene ya da özendiricisi, motive edicisi oluyor. lora’nın yöntemleri arasında ise *“masallar”* bazısı gerçek olan masallar.

son olarak da aynı dertleri dert edinenelerin görebildikleri hep aynı yerde duran bulutlar. o susma anlarının hem nedeni hem de çözümü oluyor. boralıoğlu’nun yazdıklarından yola çıkarak bu susmaya ve suskunluğa bir çare bulmaya çalışmak, bunun yöntemlerini tartışmak da gerekiyor.

arda’nın aşklarını benzettiği ve kimi koşutluklar bulduğu goethe’nin *“genç werther’in acıları”* ve onun önerdiği çözüm acaba bir yöntem olabilir mi diye düşünüyorum okurken.

örneğin “mektup yazmak”, ölümle sonuçlanması kesin olan bir kavuşamama hâline yönelik bir çözüm için. üstelik de bu gidişin her ânını anlatma açısından bir yöntem de olabilir pekâlâ?

herkes bulunduğu yerden aşkını ya da derdini anlatacağı mektuplar yazsa meselâ?

acaba bu suskunluğa aşmanın bir yolu da bu olabilir mi?

yazlar geçiyor, elbet kışlar da geçer!

belki hoş bir rastlantı, kitabı bitirdikten sonra okuduğum sevgili **murathan mungan**’ın “yaz geçer” şiir kitabında yer alan ve hemen her şiirsevenin bildiğini sandığım *“yalnız bir opera”* şiirini yeniden okurken, birden aklıma, onun da sanki arda ile lora’nın aşkları ya da onlarınkine çok benzer bir aşk üzerine bu şiiri yazmış olabileceğini düşündüm. bütün aşkların birbirleriyle bağlantı ve iletişim içinde olduğunu bir yerlerde okumuştum, belki de o yüzdendir.

sevgili mungan’ın 1986-87’ye tarihlendiği bu şiir düşünüldüğü ve yazıldığı zaman lora dünyada yoktu muhtemelen, arda içe küçük bir çocuk olmalıydı. ama şiirin pek çok dizesi ve bölümü sanki

onların aşkını ta yıllar önce gören bilen birisinin ağzından ya da elinden yazılmıştı, ya da dediğim gibi bütün aşklar bir şekilde birbirlerinden el alıyorlardı, belki de.

*başlangıçta doğrudu belki. sıradan bir serüven, rastgele bir ilişki
gibi başlayıp, gün günden hayatıma yayılan, büyüyüp kök salan,
benliğimi kavrayıp, varlığımı ele geçiren bir aşka bedellendin: ve
hâlâ biliniyordun sevgilim
ben sende bütün aşklarımı temize çektim
anladığındaysa yapacak tek şey kalmıştı sana
bütün kazananlar gibi terk ettin*

ya da;

*şimdi biz neyiz biliyor musun?
yıkıntılar arasında yakınlarını arayan öksüz savaş çocukları
gibiyiz. umut ve korkunun hiçbir anlam taşımadığı bir dünyada
bir şey bulduğunda neyi, ne yapacağını bilemeyen çocuklar gibi.
artık hiçbir duygusunu anlayamayan çocuklar gibi
ve elbet biz de bu aşka büyüyecek
her şeyi bir başka aşka erteleyeceğiz*

işte bu roman bana bir de çok ama çok uzun zaman ertelenmiş ve hiçbir zaman gerçek vuslata erişilmemiş bir başka aşkı da anımsattı. hem de aynı coğrafyanın insanları arasında yaşanan ve onlardan birisi tarafından yaşanmış bir başka aşkı.

sevgili borahioğlu acaba o aşktan da haberdâr mıdır diye düşündüm. çünkü lora'nın fiziksel özelliklerini çok ayrıntılı betimlememiş -kim bilir belki o da benim hissettiğim şeyi tüm okurlar yaşasınlar diye bilerek öyle yapmıştır- dolayısıyla işte o aşkın **evin**'ine ve onun yaptıklarına benzettim lora'yı ve yaptıklarını. daha doğrusu lora'yla ilgili anlatıları okurken hep onu anımsadım.

ona bir borcum var. yazdığım birkaç şiirin ötesinde onun bu aşkının ve sonunda da bile isteye gidişinin hikâyesini yazmak gibi bir borç. doğrusu bu borcun asıl sahiplerinin başkaları olduğunu düşünsem de, dahası kendisi genç werther gibi bu dünyadan gitmeden önce yazmaya başladığını söylediği için, ve bir gün o yazılanların bulunup birileri tarafından düzenlenip yayınlanacağını umut etsem de bu borç en azından aşklara olan umumi borcumuz nedeniyle benim de borcum sayılır.

sevgili borahioğlu kendi adına bu borcun bir bölümünü ödeyip, üstelik arda gibi düzen tutmaz bir adamı hikâyede anlatıldığı üzere, eskilerde kalmış olsa bile aşkların bir hizaya getireceğini bize göstererek bunu yapmayı başarmış. darısı diğerlerinin başına...

kalemine yüreğine, emeğine sağlık sevgili gaye borahioğlu... nicelerini yazacağından eminim. ben de yazdıklarının hepsini okuyacağım.

mustafa süttaş

03.01.2026